

בס"ד. שיחת ש"פ ויגש, ז' טבת ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה — פרשת ויגש — הוא יום השבת שלפני יום סיום י"א חודש דאמירת הקדיש.

וע"פ המדובר לעיל¹ (מיוסד על דברי האוה"ח²) שיום השבת כולל את כל ימי השבוע, שכולם מקבלים חיותם מיום השבת, והנהגתם תלוי באופן הנהגה דיום השבת — יש לבאר הקשר והשייכות דיום סיום אמירת הקדיש לשבת פרשת ויגש, כדלקמן.

ונוסף לזה, יש ביום הש"ק זה שמחה של יהודי שהקב"ה הראה לו נס בנוגע להצלת בתו לאריכות ימים ושנים טובות³, וכן שמחה של יהודי שנולדה לו בת, שמחה של חתן שזה-עתה נסתיימו אצלו שבעת ימי המשתה⁴, וכן יום הולדת — שגם ענינים אלה, ענינים פרטיים של בני"י, הם בהשגחה פרטית, ובמילא, שייכים גם הם לשבת פרשת ויגש, כדלקמן.

ב. בנוגע למאורע של נס הצלת בת (ועד"ז לידת בת) של יהודי — יש להקדים תחילה שורש הענין של בן ובת למעלה (כידוע⁵ שכל הענינים דלמטה נשתלשלו מלמעלה), בעבודת ה':

דובר כמ"פ⁶ ש"בין" מורה על עבודה על ע"פ שכל, ומתוך תוקף, "איש דרכו לכבוש"⁷, ו"בת" מורה על עבודה מתוך קבלת עול, "אשה כשרה כו' עושה רצון בעלה"⁸.

ועבודתו של יהודי צריכה להיות בב' האופנים (בן ובת) — עם היותם לכאורה הפכיים זמ"ז:

- 1 שיחת ש"פ וישב ס"ב (לעיל ע' 139).
 2 בראשית ב, ג.
 3 בתו של הנ"ל היתה חולה מסוכנת, ונתרפאה ע"י מופת של כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהבטיח להנ"ל שבתו תתרפא בתנאי שיקבל עליו ענינים מסויימים בקיום התומ"צ, וכך הוה. ובשבת זו נתן "קידוש" לרגל הנס של החלמת בתו (ראה ספר ימי בראשית ע' 282 ואילך. ע' 325) — המו"ל.
 4 ואף שעיקר השמחה היא בשבעת ימי
- המשתה, שרק בהם אין אומרים תחנון, מ"מ, נמשכת השמחה בכל השנה הראשונה, כמ"ש (תצא כד, ה) "נקי יהי לביתו שנה אחת ושמח גו".
 5 ראה תניא רפ"ג.
 6 שיחת ש"פ וישב ס"ד (לעיל ע' 149).
 7 וש"נ.
 8 יבמות סה, ב.
 9 תדבאר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס טט.

מחד גיסא — תובעים מיהודי ענין הביטול, "ונפשי כעפר לכל תהי"י", לא רק שלילת הגאווה והישות, אלא גם להניח הצדה תאוותיו רצונותיו וגם שכלו, ולהתנהג ע"פ השולחן-ערוך מתוך קבלת עול, גם בדבר שאין לו מקום כלל בשכלו, ולא עוד אלא שנדמה לו שדבר זה יגרום לו נזק ח"ו, מ"מ, עליו לבטל את שכלו, ולעשות את הנדרש מתוך קבלת עול (ואז יוכח שלא זו בלבד שדבר זה לא גרם נזק ח"ו, אלא אדרבה, דבר זה הביא תועלת (לא רק ברוחניות, אלא) גם בגשמיות).

ולאידיך גיסא — תובעים מיהודי חוזק ותוקף, אשר, עם היות ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁰, ובעם ישראל גופא, שומרי תומ"צ הם מעט לגבי שאר בני"י, ואלה שמקפידים גם על הידור מצוה ולפנים משורת הדין הם מעט בין שומרי תומ"צ גופא ("דער סוג וואָס איז פרימער איז אַלץ ווייניקער"), מ"מ, צריך להיות לו החוזק והתוקף להתנהג ע"פ התורה מבלי להתפעל מהרוב,

[ולדוגמא: לא לטעון שכיון שרוב היהודים שבסביבתו מתפללים בבית-כנסת קונסרבטיבי לכן יכול גם הוא להתפלל שם, ועד"ז בנוגע לענינים שהם לפנים משורת הדין, כמו הנחת תפילין דר"ת וכדומה — שלא לטעון שכיון שאינו רב או חסיד זקן, יכול להתנהג בענין זה כמו רוב בני"י],

ולא זו בלבד שהוא לא יתפעל מאחרים, אלא אדרבה, שהוא יפעל על אחרים ("איש דרכו לכבוש", לא להמתין עד שיבואו אליו, אלא לצאת ולפעול עליהם) לקרבם לשמירת התומ"צ — תחילה באופן של קירוב בלבד, ובמשך הזמן יעשה אותם שומרי תומ"צ, ועד להנהגה של הידור מצוה ולפנים משורת הדין.

ג. ולהוסיף, שהחוזק והתוקף שלא להתפעל מהרוב, ואדרבה, לפעול עליהם כו' — לוקחים מאברהם אבינו, היהודי הראשון:

כתיב¹¹ "אחד הי' אברהם" — אחד ויחידי נגד כל העולם כולו, וכדאיתא במדרש¹² שנקרא "אברם העברי"¹³, ע"ש ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד", שכולם היו עובדי ע"ז, ורק הוא לבדו "השיג דרך האמת .. וידע שיש שם אלקה אחד .. והוא ברא הכל כו"¹⁴.

(9) נוסח ברכת אלקי נצור כו' (ברכות יז),

(12) ב"ר ספמ"ב.

(13) לך לך יד, יג.

(14) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.

(א).

(10) ואתחנן ז, ז.

(11) יחזקאל לג, כד.

ואעפ"כ, לא זו בלבד שאברהם לבדו הלך בדרך האמת מבלי להתפעל מכל העולם כולו, אלא אדרבה, שפעל גם על כל העולם — "התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלקה אחד ולו ראוי לעבוד .. שנאמר¹⁵ ויקרא שם בשם ה' אֵל עולם"¹⁴, "א"ת ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושכ"ו"¹⁶, כלומר, לא זו בלבד שפעל עליהם שגם הם יאמרו "אֵל עולם", אלא יתירה מזה, שפעל עליהם עד כדי כך שגם הם יקראו ויכריזו (לאחרים) "אֵל עולם" ("ער האָט אַזוי פיל גערעדט און אַזוי פיל דערגאַנגען זיי די יאָרן... ביז אַז ער האָט זיי אַליין געמאַכט רופן"), ולא רק "אֵל העולם" (בתוספת ה"א), שהעולם הוא יש ודבר בפ"ע וה' הוא מחי' את העולם, אלא "אֵל עולם", שמציאות העולם היא אלקות¹⁷.

[ולהעיר, שאע"פ שגם לאחר הכרזתו של אברהם אבינו שיש שם אלקה אחד, נשארו אצל אוה"ע ריבוי טעויות, מ"מ, עצם העובדה שהפסיקו לעבוד אלילים (לעשות צורות ולהשתחוות ולהקריב להם) בגלל שנודע להם שיש אלקה אחד (אף שעדיין טועים הם), יש בכך מעלה גדולה. וע"ד מ"ש הרמב"ם¹⁸ (בדפוסים הישנים שלא שלטה בהם יד הצענזור) ש"כל הדברים האלו של ישוע הנוצרי ושל זה הישמעאלי שעמד אחריו, אינן אלא לישר דרך למלך המשיח, ולתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר¹⁹ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"].

ו"מעשה אבות [שלשת האבות, אברהם יצחק ויעקב, ובפרט אברהם שאליו מתייחסים כל בני, גם הגרים (כמדובר לעיל²⁰)] סימן לבנים"²¹ — שבנ"י אינם צריכים להתפעל מהרוב, ולא זו בלבד שצריכים לעמוד על עמדם, אלא יתירה מזה, שצריכים להשפיע ולפעול על אחרים, כפי שהתנהג אברהם אבינו בתחילת דרכה של היהדות.

ד. ונחזור לעניננו — שתובעים מיהודי שיהיו אצלו ב' תנועות: תנועת הביטול וקב"ע, ותנועת החוזק והתוקף.

ואף שלכאורה ה"ה תנועות הפכיות זמ"ז — הרי האמת היא שגם

19) צפני' ג, ט.

20) שיחת ש"פ לך לך ס"א (לעיל ע' 67).

21) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

15) וירא כא, לג.

16) סוטה י"ד, סע"א ואילך.

17) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג.

המשך תעריב ח"א פקל"ג. ועוד.

18) הל' מלכים ספי"א.

החוזק והתוקף שלא להתפעל מהעולם, ואדרבה, לפעול על העולם ("איש דרכו לכבוש"), הוא, כתוצאה מתנועת הביטול וקב"ע (העבודה שבבחי' בת, "אשה כשרה כו' עושה רצון בעלה").

וההסברה בזה — שמצד הקב"ע והביטול נרגש אצלו שהוא אינו מציאות לעצמו והעולם אינו מציאות לעצמו, ובודאי שהנהגת העולם אינה אלא ע"י הקב"ה, וכיון שכן, צריך לקיים רצונו של הקב"ה וללכת בדרך התורה, דרך האמת, ואין לו מה להתפעל מחשבונות של רוב ומיעוט כו'.

ה. ויש להוסיף, שענין זה (שהחוזק והתוקף הוא כתוצאה מהביטול וקב"ע) מודגש גם באופן העבודה שבבחי' בן, "איש דרכו לכבוש":

סדר ההנהגה אצל בני בלידת בן — ש"ביום השמיני ימול בשר ערלתו"²², שהמילה היא בהיותו בן שמונה ימים, שאז אינו מבין שום דבר ואינו יכול להתנגד כו', אע"פ שמצד "דמוקרטיא" היו צריכים להתמין עד שיבוא לגיל הבנה, שאז יוכלו להתיישב עמו אם רצונו בכך (כסדר ההנהגה דבני ישמעאל למול בן י"ג שנה).

והענין בזה — שבפעולת המילה בגיל שמונה ימים מודגשת תנועת המס"נ להקב"ה שבכאו"א מישראל מטבע תולדתו, שכיון שנולד יהודי, רצונו האמיתי למסור את חייו בשביל רצונו של הקב"ה, [ואפילו אם לאחרי זמן, כשבא לכלל דעת, אומר שאין רצונו בכך, אין זה אלא מפני ש"יצרו תקפו", וגם אז, האמת היא ש"רוצה (רצונו האמיתי והפנימי) להיות מישראל .. לעשות כל המצוות כו" (כפס"ד הרמב"ם²³)],

כפי שמתבטא בהטפת דם ברית — "הדם הוא הנפש"²⁴, שאפילו טיפה אחת בלבד, ה"ז טיפת דם שבו תלוי חיות הנפש — בגלל ציווי הקב"ה.

והטעם שהמילה היא ביום השמיני ולא לפניו — "כדי שיעבור עליו שבת אחת"²⁵ — יש לומר, שענין השבת ש"מקדשא וקיימא"²⁶ (דלא כיו"ט שישראל אינהו דקדשינהו לזמני²⁷) מורה על הנתנת-כח מלמעלה כדי שיוכל להיות ענין המילה²⁸.

(26) ביצה יז, א.

(27) ברכות מט, א.

(28) ראה גם לקו"ת תזריע כא, א. סהמ"צ

להצ"צ מצות מילה (ט, ב).

(22) תזריע יב, ג.

(23) הל' גירושין ספ"ב.

(24) פ' ראה יב, כג.

(25) ראה ויק"ר פכ"ז, יו"ד. זח"ג מד, להצ"צ מצות מילה (ט, ב).

סע"א (ברע"מ).

וע"י המילה — תנועת המס"נ שהיא תכלית הביטול והקב"ע — נעשה אצלו החוזק והתוקף שלא להתפעל מהעולם, ואדרבה, לפעול בעולם, "איש דרכו לכבוש".

ו. עפ"ז יש לבאר גם בנוגע לתוכן המאורע דהצלת הבת:

כאשר הקב"ה עושה ליהודי נס בנוגע להצלת בתו, ה"ז הוראה מלמעלה שצריכה להיות אצלו העבודה דבחי' בת — ענין הביטול וקבלת עול, ובמילא, יהי' אצלו גם החוזק והתוקף שלא להתפעל מאף א' בכל הקשור לקיום החלטתו לילך בדרך התורה (מבלי הבט על הנהגתו עד עתה), בידעו שזוהי דרך האמת,

כולל ובמיוחד — בנוגע להחינוך של בת זו, וכן שאר ילדיו, בדרך התורה והמצוה.

— ישנו מאמר של כ"ק אדנ"ע²⁹ שמבאר החלק הטוב שיש בענין השינה וההתעלפות דבנ"י בזמן הגלות, ע"פ משל מ"אב שיש לו בנים .. שיצאו ופרשו .. עכ"ז אינו מתפעל האב כ"כ .. (ו)איננו מרגיש הכאב מחיתוך וגיזור משורש נשמת הבן, ואם הי' מרגיש האב היסורים, לא הי' יכול לסבול מגודל עגמת נפש שהי' לאב עבור פירוד הבן משרשו .. וע"כ ההסתר והחושך עושה פעולה טובה להאבות הישרים והתמימים שלא ירגישו כ"כ".

אמנם, מובן וגם פשוט שאין להסתפק בחלק הטוב שההורים אינם מרגישים הכאב מזה שהבנים אינם הולכים בדרך התורה,

— ובפרט שבנוגע להבנים עצמם אין בכך שום תועלת וטובה, ואדרבה, אילו היו ההורים מרגישים הכאב היו משתדלים לתקן את המצב, וכשאינם מרגישים את הכאב ישארו הבנים במעמד ומצב בלתי־רצוי, וא"כ, נשאלת השאלה: מהי אשמתם של הבנים שנגזר עליהם להשאר במעמד ומצבם רק בשביל חלק הטוב של ההורים שלא ירגישו הכאב?! —

אלא יש צורך בתכלית הטוב — שבודאי ניתן ע"י הקב"ה שהוא עצם הטוב וטבע הטוב להיטיב³⁰ — שהבנים ישובו וילכו בדרך התורה. ולכן, צריכים ההורים להשתדל ולעשות כל התלוי בהם לחנך בניהם ובנותיהם בדרך התורה, ולמנוע אותם מענינים שאינם מתאימים לדרך התורה.

(29) סה"מ תרס"ג בהוספות ע' רנב טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סתי"ח. וש"נ. (בהוצאת תשנ"ד — ע' קמג). וראה כתר שם (30) נסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה.

משל למה הדבר דומה — להורים שרואים שילדם הקטן עומד לעשות פעולה שתגרום לו להיות בעל-מום כל ימי חייו, ח"ו, הרי בודאי שיזדרזו תיכף ומיד (מבלי להסתכל בלוח אולי אפשר לדחות זאת לאחר זמן) לעשות כל מה שביכלתם, בכל הדרכים ובכל האופנים, ועד "להפוך עולמות"... כדי למנוע זאת!

ואם הדברים אמורים בענינים הנוגעים לחיי הגוף — בענינים הנוגעים לחיי הנשמה, על אחת כמה וכמה!

ז. ובענין זה יש לימוד והוראה מפרשת השבוע, פרשת ויגש — שבה רואים שבשביל טובתו של ילד יהודי, ילד אחד, צריכים להשתדל עד כדי מסירת-נפש³¹:

על הפסוק³² "ויגש אליו יהודה", אמרו חז"ל³³ שבהגשה זו הי' יהודה מוכן לכל, גם למלחמה (שאם לא יסכים יוסף מרצונו לשחרר את בנימין, יעשה עמו מלחמה).

ולכאורה אינו מובן: כיצד חשב יהודה שיוכל להלחם נגד יוסף, בה בשעה שיהודה ואחיו הם מתי מספר, ואילו יוסף הוא המושל בכל ארץ מצרים?!

ואף שיהודה ואחיו היו גבורים גדולים, הרי, יוסף (ובניו) היו גבורים גדולים יותר, כדאיתא במדרש³⁴ שכאשר יהודה הראה מעשה גבורה, הראה גם יוסף מעשה גבורה כמותו, ו"מיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני", וא"כ, איך עלה בדעתו להלחם נגדו?!

וההסברה בזה — בדברי יהודה (למה נכנס לתגר) "כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וגו'³⁵", דכיון שלקח על עצמו אחריות להביא את בנימין ליעקב, צריך להשתדל עבורו עד כדי מסירת נפש! וכל זה — אפילו כשמדובר אודות ילד יהודי אחד (שהרי הסכנה היתה רק בנוגע לבנימין, ושאר האחים היו נשארים בשלימותם), בשבילו לבד יש צורך במסירת נפש, בגלל האחריות המוטלת עליו!

וזוהי ההוראה ומוסר-השכל לכל אב ואם — שכיון שהקב"ה הטיל עליהם את האחריות על כל אחד ואחת מילדיהם ("ערב את

(32) ריש פרשתנו.

(33) ב"ר פרשתנו פצ"ג, ו.

(34) שם, ז.

(35) פרשתנו מד, לב ובפרש"י.

(31) מכאן ועד סוף הסעיף — הוגה ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס

בלקו"ש ח"א ע' 94 ואילך. במהדורא זו

ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

הנער"), הרי, אפילו בשביל ילד אחד צריכים להשתדל (שלא יקרה עמו מה שלא צריך לקרות עם ילד יהודי) עד כדי מסירת נפש.

ח. ויש להוסיף בביאור הלימוד וההוראה מ"ויגש אליו יהודה" — יהודה דייקא:

"יהודה" — הוא מלשון הודאה, שהו"ע הביטול וקבלת עול³⁶.

ו"ויגש אליו יהודה", הגשה (גם) למלחמה — מורה על החוזק והתוקף, עד כדי כך שמוכן לצאת למלחמה, "איש דרכו לכבוש".

והענין בזה — כאמור — שע"י הביטול והקבלת עול נעשה החוזק והתוקף שלא להתפעל מכל העולם, ולילך בדרך האמת, דרך התורה והמצוה, ולחנך את הבנים והבנות בדרך התורה והמצוה, ולהשתדל בזה עד כדי מסירת נפש.

* * *

ט. נזכר לעיל (ס"א) שיום הש"ק זה הוא יום השבת שלפני יום סיום אמירת הקדיש — דאף³⁷ שישנם כמה דעות במשך זמן אמירת הקדיש, הרי, דעת רוב המכריע של אחרוני הפוסקים שאמירת הקדיש היא י"א חודש פחות יום אחד, וכן נהגו רבותינו נשיאינו, ובנדו"ד, אמירת הקדיש היא עד ט' טבת ועד בכלל³⁸, שמתברך מיום הש"ק פרשת ויגש.

וע"פ המבואר בכתבי האריז"ל³⁹ שאמירת הקדיש שייכת (לא רק לעליית הנשמה מגיהנם, אלא גם) לעליית הנשמה ממדרגה למדרגה בג"ע עצמו (שלכן אומרים קדיש גם ביום הש"ק), צ"ל, שהפסק אמירת הקדיש לאחר י"א חודש הוא (לא בגלל שלאחרי י"א חודש מסתיימים העליות, שהרי אמרו חז"ל⁴⁰ "צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר⁴¹ ילכו מחיל אל חיל", אלא) מפני שאז מתחיל סדר חדש בעליות הנשמה — באופן נעלה יותר באי"ערוך לגבי העליות במשך י"א חודש⁴² — עליות שהם למעלה מהשייכות לאמירת הקדיש בעולם הדיבור.

שער הקדשים. סידור האריז"ל לפני עלינו. הובא בשו"ת ברכה יו"ד סו"ס שעו.

(40) ברכות ומו"ק בסופן (נת' בלקו"ש ח"ד ע' 173 ואילך).

(41) תהלים פד, ח.

(42) ופשיטא — לא למטה מהן, שאז ה' צורך באמירת הקדיש כדי לפעול עלי' נעלית יותר.

(36) ראה תו"א פרשתנו מד, א. ושם ר"פ ויחי. ובכ"מ.

(37) בהבא לקמן — ראה "פתח דבר" ל"מאמר" שי"ל "בקשר עם סיום אמירת קדיש" (סה"מ תשי"א ע' 158. לעיל ע' 151). וש"נ.

(38) ראה גם שיחת ט' טבת (לקמן ע' 166 ואילך).

(39) שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח

ועפ"ז יש לבאר הסיפור שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע התחרט והצטער על שהוסיף יום אחד באמירת קדיש די"א חדשים⁴³ — כי, אמירת הקדיש בדיבור עושה רושם, ויתכן שתגרום מניעה ח"ו בעליות שהם למעלה מהשייכות לאמירת הקדיש בעולם הדיבור⁴⁴.

י. ובנוגע אלינו:

דובר לעיל⁴⁵ בפירוש דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁶ שרועי ישראל "לא יפרדו מעל צאן מרעיתם" — שבכל העליות של רועי ישראל לוקחים עמהם גם את החסידים, המקושרים, ואפילו אלה שהיתה להם שייכות כל-שהיא, שגם הם מתעלים בכל העליות שלהם.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁴⁷ אודות אדמו"ר מהר"ש, שבערב ראש השנה תרמ"ג, ערב ראש השנה האחרון בחיים חיותו בעלמא דין, כשנכנס לחדרה של זוגתו הרבנית לדבר עמה [כמנהג הרביים שבערב ראש השנה היו נכנסים לחדר זוגתם הרבנית לדבר עמה⁴⁸], הבינה מדבריו שבשנה זו יסתלק מן העולם, וטענה: איך אפשר להשאיר ילדים קטנים וכו', ובתוך הדברים אמר לה אדמו"ר מהר"ש: אני אעלה ל"ב מעלות למעלה, ואת תעלי ל"ב מעלות למטה. ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, של"ב מעלות למטה הם ל"ב שנות חיי' של הרבנית (מערב ר"ה תרמ"ג, ששייך עדיין לשנת תרמ"ב, עד להסתלקותה ביו"ד שבט עדרת), ול"ב מעלות למעלה הם ל"ב הדרושים שבלקוטי-תורה לג' פרשיות שנדפסו לאחר הסתלקותו⁴⁹.

ולכאורה אינו מובן: בשלמא ל"ב המעלות של הרבנית, כיון שהם למטה, ה"ז מתבטא בל"ב שנות חיי' בעלמא דין, אבל ל"ב המעלות של אדמו"ר מהר"ש, כיון שהם למעלה, מהי שייכותם להדפסת ל"ב הדרושים שבלקו"ת לג' פרשיות בעלמא דין?!

וההסברה בזה — שהעליות של הרבי למעלה צריכים להשתקף ("אָפּשפּיגלען זיך") ולפעול חיזוק ותוספת כח גם אצל החסידים למטה. ומזה מובן גם בנדו"ד — שהסדר החדש בעליות של הרבי

47) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע ערב ואילך.

48) ראה גם התוודעויות תשמ"ח ח"א ע' 39.

49) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רפ ואילך. וש"נ.

43) ראה גם מכתב ט' טבת שנה זו (אג"ק ח"ד ע' קז בהערה).

44) לשלימות הענין — ראה שיחת ט' טבת הנ"ל.

45) שיחת י"ט כסלו ס"ט (לעיל ע' 128).

46) אג"ק שלו ח"א ע' קמא.

שמתחיל לאחרי סיום אמירת הקדיש, באינ-ערוך לגבי העליות שלפנ"ז, צריך להשתקף ולפעול חיזוק ותוספת כח גם אצלנו בעבודתנו למטה. אלא, שבשביל זה צריך כאו"א מהחסידיים והמקושרים להוסיף אומץ בחיזוק ההתקשרות אל הרבי, ועי"ז יוכל גם הוא להתעלות בעלייתו של הרבי.

ויש לבאר זה ע"פ משל גשמי — שכאשר מתלווים לאדם שהולך ע"ד הרגיל, אין צורך ביגיעה לילך עמו, משא"כ כשרוצים להתלוות לאדם בעל-כח שהולך במהירות יותר, יש צורך ביגיעה כדי לילך עמו, ועאכו"כ כשהלה מתחיל לרוץ, ולא עוד אלא שמוסיף במרוצתו במהירות הכי גדולה, אזי יש צורך בתוספת-כח ביתר שאת וביתר עוז כדי להתלוות אליו.

ודוגמתו בנמשל — שככל שניתוסף בעליותיו של הרבי בעילוי גדול יותר, יש צורך להוסיף אומץ ביתר שאת וביתר עוז בהתקשרות אליו, כדי להתעלות בעליותיו.

וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"⁵⁰, בודאי נותן את הכחות הדרושים לחיזוק ההתקשרות ביתר שאת וביתר עוז, כדי להתעלות עמו בסדר החדש של העליות שלאחרי סיום י"א חודש דאמירת הקדיש.

יא. ונתנת-כח זו מרומזת בפרשת השבוע שקורין בשבת שממנו מתברך יום סיום אמירת הקדיש — "ויגש אליו יהודה", הגשת יהודה ליוסף:

יוסף — הוא צדיקו של עולם, כידוע⁵¹ שהתואר "צדיק" מודגש במיוחד אצל יוסף, שנקרא "יוסף הצדיק" (ולפעמים גם אצל בנימין⁵²). והגשת יהודה ליוסף ("ויגש אליו יהודה") — מורה על ההתמסרות ("דער איבערגעבן זיך") ליוסף הצדיק, צדיקו של עולם, להתאחד עמו (שזהו"ע ההגשה).

וממשיך ("ויגש אליו יהודה) ויאמר בי אדוני" — שהבקשה מיוסף הצדיק, צדיקו של עולם, היא (לא הגילויים דג"ע התחתון או ג"ע העליון, אלא) שיוסף הצדיק יהי' אדוני, ועי"ז יומשכו אליו כל ההשפעות

אות ד'.

(50) ע"ז ג, סע"א.

(51) ראה זח"א נט, ב ובנצוצי זהר שם (52) ראה שם קנג, ב ובנצו"ז אות ג'.

של יוסף הצדיק, כמ"ש בתו"א⁵³ "וז"ש ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני, פ"י שבו יומשך השפע מיוסף הצדיק".

יב. ועפ"ז יש לבאר גם המשך דברי יהודה ליוסף (לאחרי הקדמת "בי אדוני") — "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה" — ביחס להתקשרות אל יוסף הצדיק, צדיקו של עולם:

בידעו פחיתות מעמדו ומצבו, וגודל הפלאה מעלת יוסף הצדיק, — ובפרט ע"פ המבואר בחסידות⁵⁴ מעלת יוסף לגבי השבטים ואפילו האבות, שהשבטים והאבות היו רועי צאן לפי שהוצרכו להיות בהתבודדות מעניני העולם כדי שיוכלו להיות בהתאחדות עם אלקות, משא"כ יוסף הי' עסוק בעניני העולם (כמ"ש⁵⁵ "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו", "למבדק בכתבי חשבנה", ועאכו"כ לאחרי שנעשה ה"מושל בכל ארץ מצרים"⁵⁶), ובאותה שעה הי' בהתאחדות עם אלקות בבחי' יחודא עילאה —

הרי, מצד גודל ריחוק הערך שביניהם — איך מגיע הוא ("ווי קומט ער") בכלל לבקש דבר-מה (ובפרט עניני קטנות) מיוסף? !
ולכן מקדים "בי אדוני", שתוכנה של הקדמה זו היא שיוסף הוא האדון שלו, היינו, שמקושר אליו ומאוחד עמו, וכיון שמקושר אליו ומאוחד עמו, אזי יכול לבקש דבר-מה מיוסף.

ואעפ"כ ממשיך ומוסיף "ואל יחר אפך בעבדך" — שלא תהי' תרעומת עליו ("ער זאָל קיין פּאַראיבל ניט האָבן") על כך שפונה אליו ומבזבז את זמנו בשביל ענינים של מה בכך, עניני קטנות.
— נכנס אלי אברך ומתטען ("ער טענה'ט זיך") כמחצית השעה בקשר ל... מכונית!

אודות נפשו האלקית ונפשו הבהמית והמלחמה התמידית שביניהם — אינו מזכיר מאומה, כיון שלא נגע ולא פגע ("עס רירט אים ניט אָן"); הדבר שנוגע לו הוא — המכונית, ובשביל זה מבזבז (לא רק את זמנו, אלא גם) את זמנם של אחרים.

לשם מה זקוק אברך זה למכונית?! אברך צעיר עם שתי רגלים

(55) וישב לט, יא ובת"א.

(53) פרשתנו מד, א.

(56) פרשתנו מה, כו.

(54) ראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 196 ואילך.

וש"נ.

בריאות, ב"ה, יכול ללכת ברגל, וכשמנצל את זמן הליכתו ברחוב ברגל לחשוב פסוק חומש או תהלים, הרי, בשביל זה בלבד כדאי כל משך ימי חייו! ותמורת זה — רצונו ליסע במכונית, שאז לא יוכל לחשוב פסוק חומש או תהלים, מפני שיהי' טרוד בנהיגת המכונית, להביט על מד-המהירות ("ספידאמיטער") על אור הרמזור אם הוא אדום או ירוק, ובפרט אם ירצה להוכיח את "גדולתה" של נפשו-הבהמית שיכול לעבור באור אדום ללא "דו"ח-תנועה" ("טיקעט")...

— הרבי הי' מוכשר בכל התחומים, ובכל זאת לא ידע לנהוג במכונית, אף שידע דברים אחרים, כמו רכיבה על סוס וקליעה למטרה. — אלי' חיים⁵⁷ סיפר לי שנסע פעם עם הרבי, בחיי אביו כ"ק אדני"ע, ובערבם בסמיכות למקום שמיועד לקליעה למטרה, הציע לרבי — היתה לו "ברייטקייט"... — להתחרות עמו בקליעה למטרה. הרבי הסכים. ומפליא הדבר — סיפר אלי' חיים — הרבי, קלע למטרה בכל ירי, ואילו אני, בכל ירי החטאתי את המטרה!...

ונחזור לעניננו — "ואל יחר אפך בעבדך" — שתוכנה של בקשה זו, שיוסף הצדיק, צדיקו של עולם, לא יתרעם עליו על כך שפונה אליו ומבקש ממנו עניני קטנות.

וטעם הדבר (שלא יתרעם עליו) — "כי כמוך כפרעה":

פרעה (דקדושה) — קאי על הקב"ה, כמובן מפירוש הזהר⁵⁸ ש"בית פרעה"⁵⁹ הוא "ביתא דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין וכל בוצינין".

וכשם שבנוגע להקב"ה (פרעה דקדושה) לא שייך שיחר אפו ויתרעם כו', כיון שהוא עצם הטוב וטבע הטוב להיטיב³⁰,

— א' מגדולי זקני החסידים של רבינו הזקן, סיפר, שלפני שנעשה חסיד, הי' חושב שהקב"ה הוא אביר-לב (אכזרי), שהרי, בכל שנה אומרים סליחות ומבקשים ריבוי בקשות, ואעפ"כ... ואילו לאחר שנעשה חסיד, התחיל להעריך את גודל הטוב-לב של הקב"ה, שאינו סוטר על פיו או על קדקדו בראותו אופן תפלתו וכו' —

כך גם אצל יוסף ("כי כמוך כפרעה") לא שייך שיחר אפו ויתרעם, מצד טבע הטוב להיטיב.

*

58) פרשתנו רי, א.
59) פרשתנו מה, ב. טז.

57) הרה"ח ר' אליהו חיים אלטהויז, ידיד בית רבי (ראה אודותיו — סה"ש תרפ"ב ע' 30 הערה 17. וש"נ) — המו"ל.

יג. בהמשך להאמור אודות חיזוק ההתקשרות — יש להזכיר עוה"פ ההצעה⁶⁰ שכאור"א "יגיש" לרבי מנין של יהודים שפעל עליהם במחשבה דיבור ומעשה.

— הצעה זו באה על יסוד הידיעה שבודאי יהי' לרבי קורת רוח מזה שכאור"א יפעל על עשר יהודים.

ועוד ענין בתור יסוד להצעה זו:

הרבי סיפר⁶¹ אודות זקנו (שנקרא על שמו) שאמר על עצמו שדרכו להתפלל עם מנין, וכשמצאוהו עומד באמצע התפלה לאחרי שנגמרו כל המנינים, ושאלוהו היתכן, הרי אין זו תפלה בציבור, השיב, שתפלה בציבור פירושה לקבץ את כל עשר כחות הנפש⁶².

ומזה מובן שהציבור דעשר כחות הנפש שייך לתוכן הרוחני של עשרה מישראל. ולכן, כשיביא לרבי מנין של יהודים, ידאג הרבי להשלימות של המנין שלו, עשר כחות נפשו (שהרי "כמדה שאדם מודד בה מודדין לו"⁶³), וכשהרבי ידאג לכך — בודאי יהי' זה באופן נעלה יותר.

ישנם כאלה שבתחילה התהלכו עם "מרה-שחורה", כיון שלא ידעו איך יצליחו להשיג מנין של יהודים, ובסופו של דבר, השיגו יותר ממנין, שני מנינים, ויותר מזה. ולעומת זאת, ישנם כאלה שעדיין מתדיינים בדבר ושואלים מי אומר שצריכים בכלל להשיג מנין?! ...

והמענה אליהם — שלא יפסידו מאומה אם יקיימו הצעה זו, דממה-נפשך: אם יש צורך בכך בשביל חיזוק ההתקשרות — בודאי טוב, וגם אם לאו — לא הפסידו מאומה⁶⁴, כי, נוסף לכך שהעושה ע"פ הוראת ב"ד שטעו בהוראתן פטור מקרבן כיון שלא עשה על דעת עצמו, אלא כתלמיד שלא הגיע להוראה וסומך על הוראת ב"ד⁶⁵, הרי בנדו"ד ההצעה כשלעצמה — לקרב מנין של יהודים אל הרבי — היא בודאי טובה וחיובית!

ומעלה נוספת בקיומה של הצעה זו — שבשביל זה יצטרך לפעול על עצמו אתכפיא גדולה ולציית ל... (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר את שמו הק')! ובכל אופן, גם אם אין הדבר מתקבל אצלו, יעשה זאת מתוך קבלות עול, וכולי האי ואולי כו', ועי"ז יצליח בכל עניינו בגשמיות וברוחניות.

* * *

63) סוטה ח, ב (במשנה). וש"נ.

64) ראה תניא פל"ב.

65) ריש מס' הוריות.

60) ראה שיחת י"ט כסלו סכ"ב (לעיל ע' 130).

וש"נ.

61) "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך.

62) ראה גם פי' מהרז"ו לבי"ר פפ"ד, א.

יד. בסיום הפרשה נאמר "וישב ישראל בארץ מצרים גו' ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד".

וענינו בעבודה — שגם בהיותם בארץ מצרים לא היו מנותקים מהעולם, אלא אדרבה, "ויאחזו בה", וגם במעמד ומצב זה היתה עבודתם באופן ד"ויפרו וירבו מאד", היינו, לא רק "ויפרו", שאחד מוליד אחד (ולכל היותר זכר ונקבה), אלא גם "וירבו", שאחד מוליד הרבה⁶⁶, ועד באופן של "מאד", "בכל מאדך"⁶⁷, בלי גבול⁶⁸, שזוהי העבודה שמצד בחינת היחידה⁶⁹, שבדרך כלל שייכת ליחידי סגולה בלבד.

וההקדמה לזה — "ויאמר יוסף .. הא לכם זרע וזרעתם את האדמה"⁷⁰:

"הא לכם זרע" — מורה על ההשפעה שמקבלים מיוסף הצדיק, כולל ובמיוחד לאחרי ההסתלקות, כמבואר באגה"ק⁷¹ בענין "גדולי גידולין מן אור זרוע לצדיק בשדה אשר ברכו ה'".

"וזרעתם את האדמה" — שאין להסתפק בפעולתו של יוסף בנתינת הזרע, אלא יש צורך גם בפעולתו של כאו"א ליקח הזרע מיוסף ולזרעו בארץ, היינו, ליישם את הנתינת-כח שמקבלים מיוסף בעבודה בפועל, ולעשות זאת מתוך ביטול (תוכן ענין הזריעה), ומתוך רצון ושמחה (תוכן ענין הזריעה בארץ דייקא, שנקראת ארץ ע"ש שרצתה לעשות רצון קונה⁷²).

ועי"ז נעשה — כמ"ש בהתחלת הפרשה שלאח"ז — "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", שגם (או דוקא) בארץ מצרים נעשה "ויחי" ("געלעבט"), ולא רק "ויחי" סתם, אלא "שבע עשרה שנה", כגימטריא טוב⁷³.

והעיקר — בנוגע אלינו — שגם מארץ מצרים יוציא אותנו הרבי שליט"א⁷⁴, ויוליכנו לארצנו הקדושה תובכ"א.

71) סי' ז"ך (קמו, סע"א).

72) ב"ר פ"ה, ח.

73) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע' שעג (נעתק ב"היום יום" יח טבת). נת' בלקו"ש ח"י ע' 160 ואילך.

74) ראה שיחת יום שמח"ת (לעיל ע' 52) הערה 36. וש"נ.

66) ראה פרש"י בראשית א, כב.

67) ואתחנן ו, ה.

68) ראה תו"א ויצא כג, ג. מקץ לט, ג ואילך. ובכ"מ.

69) ראה לקו"ת שה"ש מט, ב. ד"ה פדה בשלום לאדהאמ"צ פ"ז ואילך (שערי תשובה ח"א נב, סע"ג ואילך).

70) פרשתנו מז, כג.